

TEM Toimialapalvelu • Syksy 2018

Pk-toimialabarometri

Elintarvikkeiden valmistus

www.tem.fi/toimialapalvelu

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Esipuhe

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raportteina. Tämän lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön toimialapalveluiden toimeksiannosta tuloksia julkistetaan toimialaryhmittäisinä raportteina.

Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään koko pk-sektorin näkökulmasta ja myös päätoimialoittain teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Alueraporteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen alueen yritysten ja koko maan välillä. Tämän lisäksi tuloksia verrataan myös teollisuus- ja palvelualan yrityksiin kokonaisuudessaan.

Syksyn 2018 Pk-yritysbarometri perustuu 4 636 pk-yrityksen edustajan vastauksiin. Se kuvaa siten kattavasti suomalaisten pk-yritysten käsityksiä taloudellisen toimintaympäristön muutoksista sekä yritysten liiketoimintaan ja kehitysnäkymiin vaikuttavista tekijöistä.

Tässä raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia, kasvua ja uusiutumista, kansainvälistymistä sekä kehittämistarpeita ja kehittämisen esteitä. Ajankohtaisilla kysymyksillä on tällä kertaa selvitetty digitaalisuutta liiketoiminnassa ja omistajanvaihdosta. Tulosten vertailua on tehty ko. toimialaryhmän osalta koko maan, teollisuuden ja palvelualan näkyymiin. Ajallista vertailua on tehty osittain sanallisesti koko maan osalta kevään 2018 barometrin ja ko. toimialaryhmästä riippuen joko kevään 2018 tai syksyn 2017 barometrin tuloksiin.

Tiivistelmä

Suhdannenäkymät

Pk-yritysten lähiajan suhdanneodotukset ovat kevään 2018 tilannetta heikkommat. Yleisiä suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on +27, kun se viime keväänä oli +35. Elintarvikkeiden valmistusta edustavien pk-yritysten vastaajat arvioivat lähiajan yleiset suhdannenäkymät koko maata ja vertailutoimialoja paremmiksi. Elintarviketeollisuudessa yleiset suhdanneodotukset ovat myös vuoden takaista paremmat saldoluvun ollessa nyt +55, kun se syksyllä 2017 oli +43. Elintarviketeollisuuden toimialalla suhdannenäkymät ovat myös henkilökunnan määrän osalta aiempaa paremmat. Saldoluku on nyt +36, kun vuosi sitten saldoluku oli +22. Koko maassa odotukset henkilökunnan määrän osalta ovat saldoluvun (+14) perusteella hieman heikkommat kuin keväällä 2018 (+17).

Kasvuhakuisuus ja uusiutuminen

Koko maassa on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (35 %). Yritystoiminnan loppumista ennakoi 3 % koko maan pk-yrityksistä. Elintarviketeollisuudessa on myös eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (48 %). Yrityksensä toiminnan loppumista ei ennakoi yksikään alan vastaajista. Investoinnit ovat pk-yrityksissä eniten toteutettuja uusiutumiseen liittyviä toimia. Elintarviketeollisuudessa seuraavaksi useimmin mainitaan uusien tuotteiden tai palveluiden lanseeraaminen, uuden henkilöstön palkkaaminen sekä työn uudella tavalla organisointi.

Kehittämistarpeet ja esteet

Koko maan ja elintarviketeollisuutta edustavat pk-yritykset näkevät eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynissä. Elintarviketeollisuudessa tuotantoon ja materiaalitointoihin, tietotekniikkaan, tuotekehitykseen ja laatuun liittyvät tarpeet mainitaan toiseksi useimmin. Koko maassa pk-yritysten pahimpina kehittämisen esteinä nähdään kilpailutilanne ja työvoiman saatavuus. Elintarviketeollisuudessa kustannustaso koetaan selvästi pahimpana esteenä kehittämiselle.

Kansainvälistyminen

Noin joka neljännellä koko maan ja kahdella viidestä elintarviketeollisuusalan pk-yrityksistä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Koko maan pk-yrityksissä suoraa palvelujen vientiä ja suoraa tavaroiden vientiä on näistä molempia noin kahdella viidestä. Toimialalla suoraa palvelujen vientiä on alle joka kymmenennellä ja suoraa tavaroiden vientiä lähes yhdeksällä kymmenestä.

Omistajanvaihdos

Yli puolet vastanneista koko maan ja 63 % elintarviketeollisuusalan pk-yrityspäätäjistä ei suunnittele omistajanvaihdosta. Yrityksen tai liiketoiminnan ostamista suunnittelee koko maassa ja toimialalla joka viides.

Sisällys

ESIPUHE.....	1
SISÄLLYS	3
1. JOHDANTO	4
1.1 Barometri.....	4
1.2 Aineisto	5
2. YRITYKSET JA TYÖLLISYYS	6
3. PK-YRITYSTEN SUHDANNENÄKYMÄT	7
4. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS JA UUSIUTUMINEN.....	10
5. PK-YRITYSTEN KANSAINVÄLISTYMINEN	12
6. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN TARPEET JA ESTEET.....	15
7. DIGITAALISUUS LIIKETOIMINNASSA	17
8. OMISTAJANVAIHDOS.....	20
TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN JA ELY-ALUEIDEN YHTEYSTIEDOT	21

Pk-toimialabarometri, syksy 2018, toimialaraportti

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

taloustutkimus

Pk-yritysbarometri, syksy 2018

Toimialaraportti, Elintarvikkeiden valmistus

1. JOHDANTO

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät yhteistyössä pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä kuvaavan Pk-yritysbarometrin kaksi kertaa vuodessa. Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raporteina.

1.1 Barometri

Pk-yritysbarometrissä on selvitetty suomalaisten pk-yritysten mielikuvia yleisestä suhdannekehityksestä ja oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Lisäksi on tiedusteltu muun muassa yrityksen kasvuun, kansainvälistymiseen ja rahoitukseen liittyvistä tekijöistä.

Otantalähteenä on käytetty Tilastokeskuksen toimialaluokitusta TOL 2010, Bisnoden yritysrekisteriä sekä Suomen Yrittäjien jäsenrekisteriä, joista otanta on tehty kiintiöidyllä satunnaisotannalla. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala, kokoluokka ja sijainti.

Vastaajajoukon muodostaa 4 636 kohderyhmän vaatimukset täyttävää pk-yrityksen edustajaa. Tiedonkeruumenetelmänä on käytetty internetkyselyä. Vastaajat kutsuttiin kyselyyn sähköpostitse tai puhelimitse kesä-heinäkuussa 2018. Seuraavalla sivulla on esitetty taustatietoja toimialan vastaajista. Tutkimuksen on toteuttanut Taloustutkimus Oy Suomen Yrittäjien, Finnvera Oyj:n sekä työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta.

Tutkimusprojektista ovat vastanneet Taloustutkimus Oy:ssä tutkimusjohtaja Pasi Huovinen ja tutkimuspäällikkö Jyrki Kärpänoja, Suomen Yrittäjissä pääekonomisti Mika Kuismanen ja ekonomisti Petri Malinen, Finnvera Oyj:ssä viestintäjohtaja Tarja Svartström sekä työ- ja elinkeinoministeriössä kehittämispäällikkö Katri Lehtonen.

Tutkimustuloksissa esiintyy muutamissa kohdissa käsite saldoluku. Se kuvaa kyseisten kysymysten kohdalla positiivisista ja negatiivisista vastauksista laskettua prosenttilukujen erotusta. Esimerkiksi: Pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana paranee 39,4 %, huononee 8,6 % saldoluku = + 30,8 % ~31 % HUOM. kaikissa laskelmissa käytetään tarkkoja, pyöristämättömiä lukuja, vaikka raportissa luvut esitetään kokonaisina ilman desimaaleja.

1.2 Aineisto

Seuraavassa taulukossa on esitetty painottamattomat taustatietojakaumat vastanneista elintarvikkeiden valmistuksen toimialaan kuuluvista yrityksistä. Tutkimustuloksissa aineisto on painotettu vastaamaan yritysten todellista toimiala- ja aluejakaumaa. Painotettua otoskokoä käytetään laskentaperusteena, koska tällöin otoksen perusteella lasketut tulokset voidaan yleistää koskemaan koko tutkimuskohteena olevaa pk-sektoria.

Taulukko 1. Taustatietoja toimialalta vastanneista yrityksistä

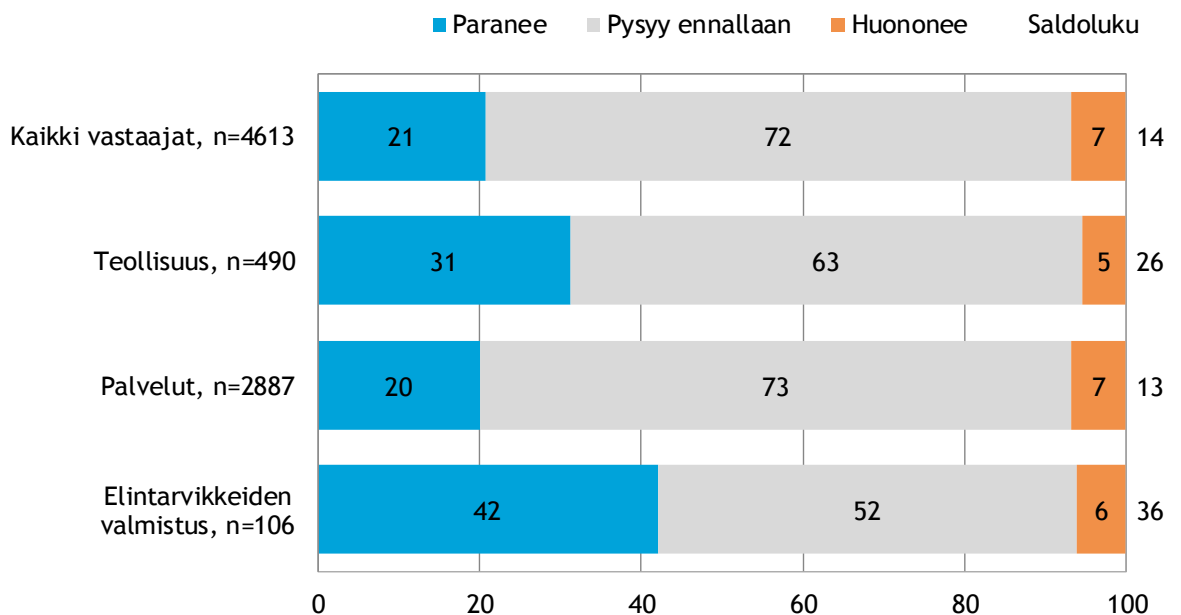
		n=	%
Toimialaryhmä	Elintarvikkeiden valmistus	106	100
	Teurastus, lihan käsittely, liha- tuotteiden valmistus	9	8
	Hedelmien ja kasvien jalostus ja säilöntä	9	8
	Kalan, äyriäisten ja nilviäisten jalostus ja säilöntä	4	4
	Maitotaloustuotteiden valmistus	1	1
	Leipomotuotteiden valmistus	33	31
	Mylly- ja tärkkelystuotteiden val- mistus	2	2
	Muu elintarvikkeiden valmistus	15	14
	Eläinruokien valmistus	7	7
	Juomien valmistus	26	25
Liikevaihto vuonna 2017	alle 0,2 miljoonaa euroa	43	41
	0,2-0,49 miljoonaa euroa	14	13
	0,5 - 0,99 miljoonaa euroa	13	13
	1,0-1,49 miljoonaa euroa	13	13
	1,5-1,99 miljoonaa euroa	3	3
	2,0-4,99 miljoonaa euroa	7	7
	5 miljoonaa euroa tai yli	11	11
Henkilöstömäärä	1 henkilö	21	20
	2-4 henkilöä	31	29
	5-9 henkilöä	29	27
	10-19 henkilöä	9	8
	20-49 henkilöä	11	10
	50 tai yli henkilöä	5	5
Yrityksen kasvuhakuisuus	Voimakkaasti kasvuhakuiset	19	18
	Kasvuhakuiset	55	52
	Asemansa säilyttäjät	24	23
	Ei kasvutavoitteita	8	8
	Toimintansa lopettavat	0	0
Yrityksellä vientitoimintaa	Kyllä	35	33
	Ei	70	67
Yrityksen perustamisvuosi	Ennen 1990	19	18
	1990-1999	22	21
	2000-2009	23	22
	2010-	42	40
Markkinat, joilla toimii pääasialli- sesti	Paikallisilla tai alueellisilla	57	54
	Valtakunnallisilla Suomessa	42	40
	Kansainvälisillä	7	7

2. YRITYKSET JA TYÖLLISYYS

Työllistämisedotukset ovat koko maassa saldoluvin perusteella hieman heikkomat kuin keväällä 2018. Syksyn pk-yritysbarometrin vastaajista joka viides (21 %) arvioi henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden kuluttua ja alle joka kymmenes (7 %) arvioi henkilökunnan määrän pienentyvän. Saldoluvi muodostuu +14 (keväällä +17). Palvelutoimialan suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta ovat saldoluvin perusteella vastaavat ja teollisuudessa positiivisemmat kuin koko maan pk-yrityksissä.

Elintarvikkeiden valmistuksen toimialalla suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta ovat selvästi paremmat kuin vuosi sitten. Toimialan vastaajista 42 % arvioi henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden kuluttua ja henkilökunnan määrän pienenemistä ennakoiti 6 %. Saldoluku on nyt +36, kun se syksyllä 2017 oli +22. Saldolukujen perusteella työllistämisedotukset ovat toimialalla selvästi paremmat kuin koko maassa ja palvelualalla ja myös paremmat kuin teollisuudessa.

Kuva 1. Pk-yritysten suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta seuraavan vuoden kuluttua, %

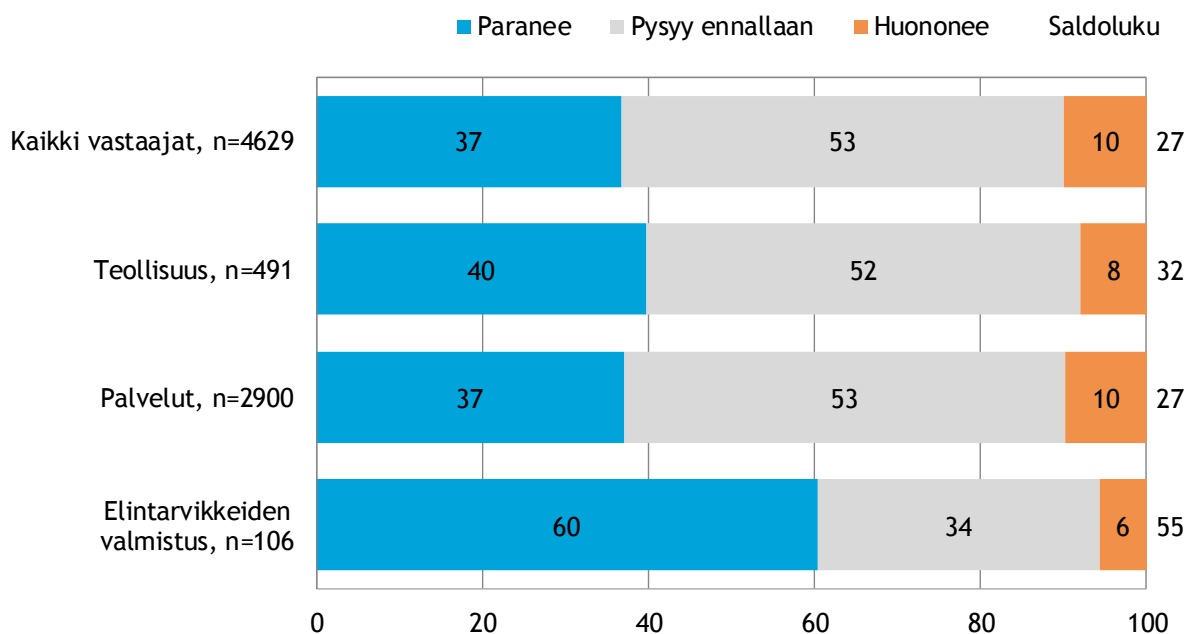

3. PK-YRITYSTEN SUHDANNENÄKYMÄT

Pk-yritysten lähiajan suhdanneodotukset koko maassa jäävät kevään 2018 näkymiä heikommiksi. Lähiajan suhdanneodotuksia kuvaava saldoluku on +27, kun se keväällä oli +35. Noin puolet (53 %) koko maan pk-yrityksistä arvioi suhdanteiden pysyvän ennallaan lähimmän vuoden aikana. Koko maan pk-yrityksistä 37 % arvioi suhdanteiden paranevan ja 10 % huononevan. Palvelualoilla sekä teollisuudessa suhdannenäkymät ovat saldoluvun perustella edelleen selvästi positiiviset, mutta saldoluvut jäävät koko maan tavoin kevään 2018 lukemista.

Elintarviketeollisuuden yleiset suhdannenäkymät ovat koko maata ja vertailutoimialoja myönteisemmät. Toimialan lähiajan suhdanneodotukset ovat myös viime syksyn tasoa paremmat saldoluvun ollessa nyt +55, kun se syksyllä 2017 oli +43. Suhdanteiden parantamista ennakoiti alalla nyt useampi ja ennallaan pysymistä hivenen harvempi kuin syksyllä. Suhdanteiden heikkenemistä arvioiti myös hieman harvempi kuin vuosi sitten.

Kuva 2. Yleiset suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana, saldoluku %

Taulukko 2. Pk-yritysten odotukset tutkimuksen eri osa-alueiden kehityksestä seuraavan vuoden kuluttua, %

	Suurempi	Yhtä suuri	Pienempi	Saldoluku
Liikevaihto				
Koko maa	48	39	14	34
Teollisuus	55	36	9	46
Palvelut	48	38	14	34
Elintarvikkeiden valmistus	74	23	3	71
Investointien arvo				
Koko maa	21	60	19	2
Teollisuus	30	52	19	11
Palvelut	19	61	19	0
Elintarvikkeiden valmistus	49	38	13	36
Viennin arvo				
Koko maa	13	69	19	-6
Teollisuus	31	56	13	18
Palvelut	11	71	18	-7
Elintarvikkeiden valmistus	41	44	14	27
Tuonnin arvo				
Koko maa	11	71	18	-8
Teollisuus	19	70	11	9
Palvelut	6	76	19	-13
Elintarvikkeiden valmistus	17	72	11	7
Palkkakustannukset henkilöä kohden				
Koko maa	43	50	7	36
Teollisuus	49	46	5	44
Palvelut	39	53	8	31
Elintarvikkeiden valmistus	47	49	4	43
Materiaalien hinnat				
Koko maa	47	50	4	43
Teollisuus	65	33	2	63
Palvelut	38	58	4	35
Elintarvikkeiden valmistus	52	46	2	50
Lopputuotteiden tai palveluiden hinnat				
Koko maa	46	49	5	41
Teollisuus	51	45	5	46
Palvelut	41	53	6	36
Elintarvikkeiden valmistus	32	62	6	26
Kannattavuus				
Koko maa	36	48	17	19
Teollisuus	39	46	15	25
Palvelut	36	48	16	19
Elintarvikkeiden valmistus	51	35	14	37

Vakavaraisuus				
Koko maa	36	54	10	26
Teollisuus	41	49	10	31
Palvelut	35	55	10	25
Elintarvikkeiden valmistus	48	47	6	42
Innovaatiot, tuotannon tai tuotteiden kehitys				
Koko maa	28	63	9	19
Teollisuus	33	60	7	27
Palvelut	29	62	10	19
Elintarvikkeiden valmistus	58	40	2	56
Tilausten määrä				
Koko maa	44	44	12	32
Teollisuus	52	39	9	44
Palvelut	43	45	12	31
Elintarvikkeiden valmistus	70	27	3	67
Panostukset kansainvälistymiseen				
Koko maa	13	67	20	-7
Teollisuus	21	64	15	6
Palvelut	13	67	19	-6
Elintarvikkeiden valmistus	43	43	14	29

Eri osatekijöiden suhdanteita arvioitaessa uskotaan koko maassa saldolukujen perusteella yleisimmin materiaalien hintojen nousuun (saldoluku +43) ja lopputuotteiden tai palvelujen hintojen nousuun (+41). Myös palkkakustannusten nousuun (+36) ja liikevaihdon kasvuun (+34) uskovia on selvästi enemmän kuin niiden laskuun uskovia. Odotukset investointien arvon kehityksestä jäävät koko maassa hieman kevyttä heikommiksi saldoluvin ollessa nyt +2 (keväällä+4).

Elintarviketeollisuudessa uskotaan vahvimmin liikevaihdon kasvuun (+71) ja tilausten määrän kasvuun (+67). Seuraavaksi vahvimmin alalla uskotaan innovaatioiden ja tuotannon tai tuotteiden positiiviseen kehitykseen (+56). Odotukset investointien arvon kasvusta ovat alalla selvästi positiiviset saldoluvin ollessa nyt +36, kun se vuosi sitten oli +6.

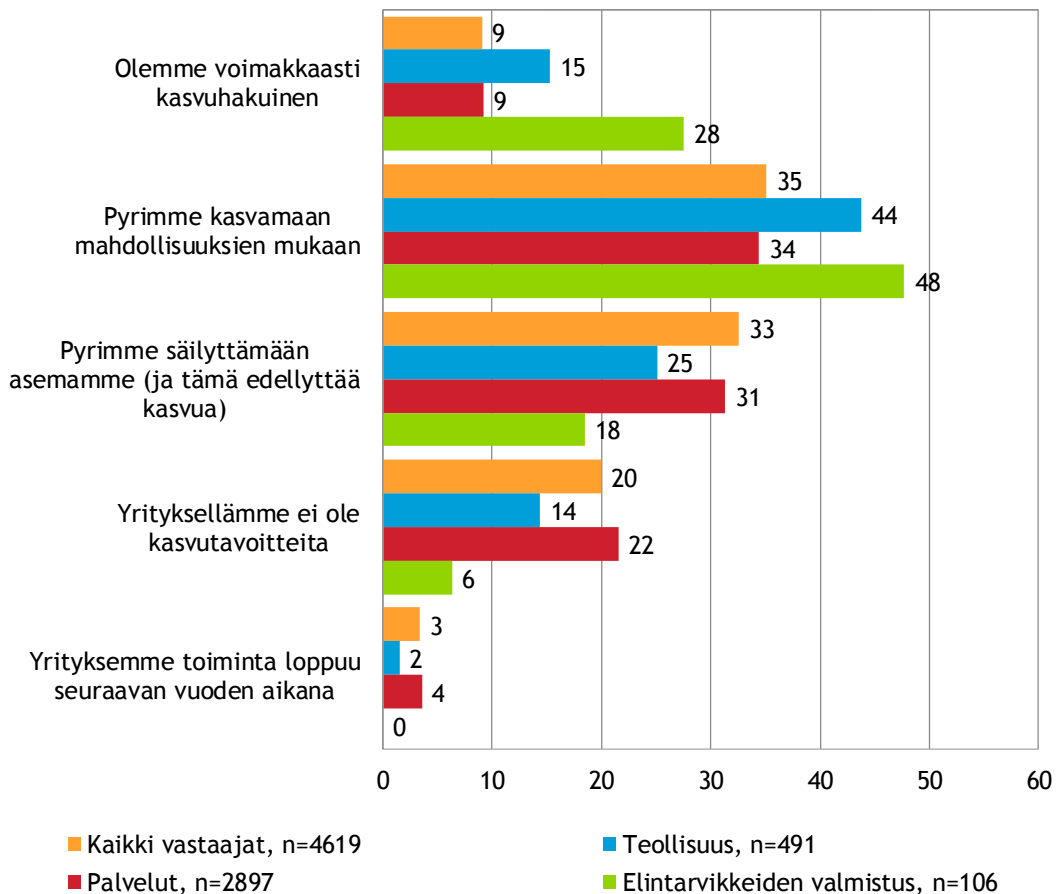
4. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS JA UUSIUTUMINEN

Koko maassa on eniten mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä pk-yrityksiä (35 %). Asemansa säilyttämään pyrkiviä pk-yrityksistä on jonkin verran vähemmän, 33 %. Joka kymmenes koko maan vastanneista päättäjistä sanoo yrityksensä olevan voimakkaasti kasvuhakuinen. Yritystoiminnan loppumista ennakoii 3 % koko maan pk-yrityksistä.

Elintarvikkeiden valmistusta edustavissa pk-yrityksissä voimakkaasti kasvuhakuisia pk-yrityksiä on tämän syksyn otoksessa 28 % (syksyllä 2017 10 %) eli selvästi enemmän kuin koko maassa ja vertailutoimialoilla. Mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkiviä on elintarviketeollisuudessa nyt 48 % (vuosi sitten 53 %) ja asemansa säilyttämään pyrkiviä 18 % (vuosi sitten 27 %). Vailla kasvutavoitteita olevia pk-yrityksiä on 6 % (viime syksynä 8%). Yrityksensä toiminnan loppumista seuraavan vuoden aikana ei nyt ennakoii yksikään alan vastanneista, kun vuosi sitten näin arvioi 3 prosenttia.

Voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavia pk-yrityksiä on koko maassa yhteensä 44 % mikä on hieman vähemmän kuin keväällä 2018. Elintarviketeollisuudessa tämä yhteenlaskettu osuus on peräti 76 % (syksyllä 2017 63 %).

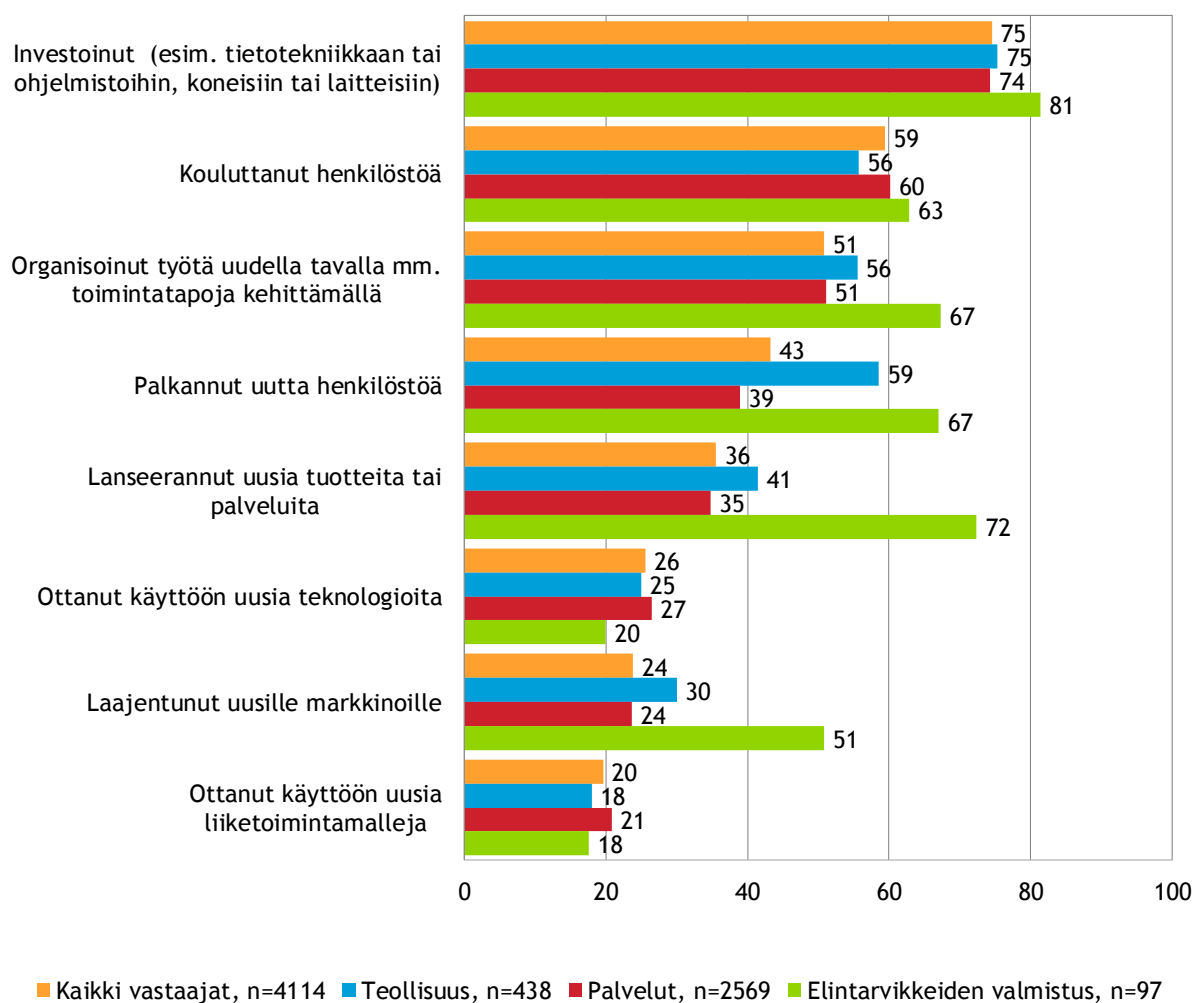
Kuva 3. Pk-yritysten kasvuhakuisuus, %

Investoinnit ja henkilöstön koulutus ovat koko maassa ja pääosin myös vertailutoimialoilla pk-yritysten eniten toteuttamia uusiutumiseen liittyviä toimia viimeisen vuoden aikana.

Elintarviketeollisuudessa on myös panostettu eniten investointeihin, jonka jälkeen useimmin mainitaan uusien tuotteiden tai palveluiden lanseeraaminen, uuden henkilöstön palkkaaminen sekä työn uudella tavalla organisoiminen. Toimialalla myös keskimääräistä useampi mainitsee uusille markkinoille laajentumisen. Uutta henkilöstöä sanoo palkanneensa selvästi useampi kuin vuosi sitten (49 % => 67 %).

Kuva 4. Pk-yritysten tekemät uusiutumistoimet viimeisten 12 kk:n aikana, %, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

5. PK-YRITYSTEN KANSAINVÄLISTYMINEN

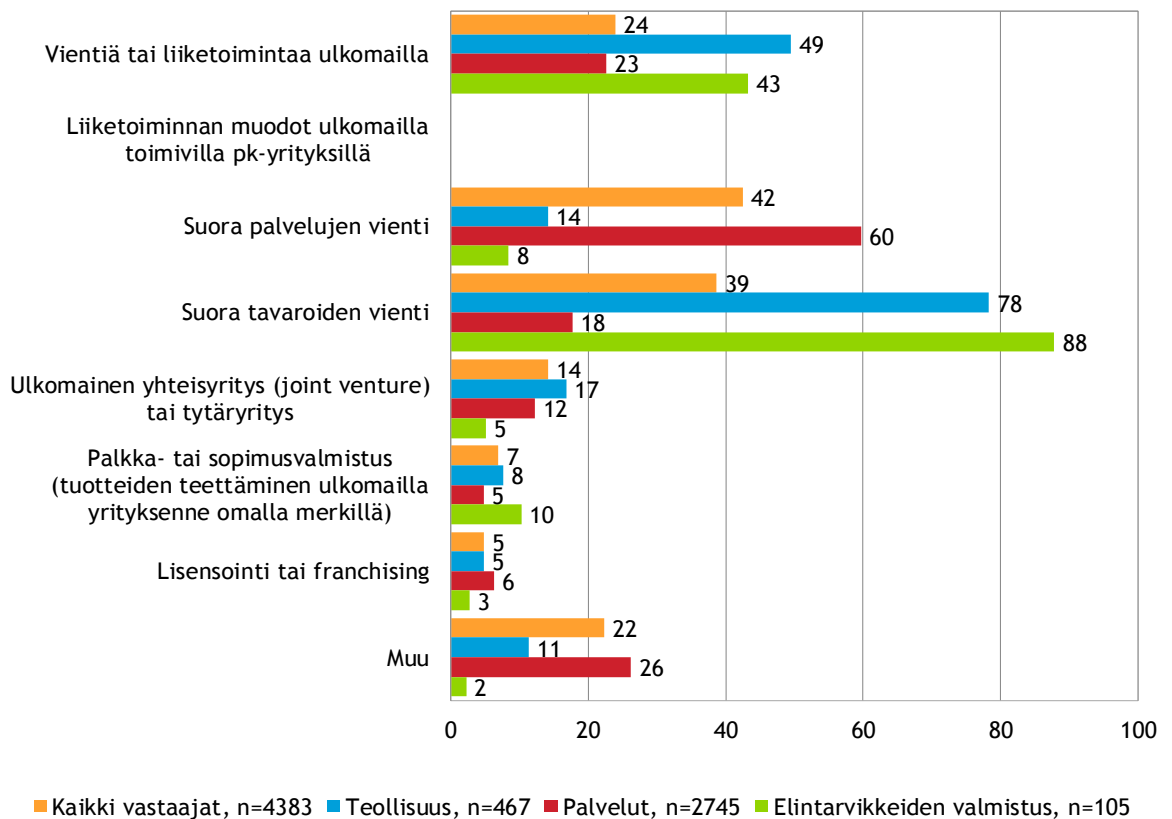
Koko maan pk-yrityksistä alle joka viidennellä, teollisuudessa noin kahdella viidestä ja palvelualan pk-yrityksistä alle joka kymmenennellä on suoraa tuontitoimintaa. Elintarviketeollisuuden alalta vastanneista päättäjistä 16 % sanoo yrityksellään olevan suoraa tuontia.

Taulukko 3. Tuontiyritysten osuus, % pk-yrityksistä

	Koko maa	Teollisuus	Palvelut	Elintarviketeollisuus
Suoraa tuontitoimintaa	17	42	8	16

Noin joka neljännellä koko maan pk-yrityksistä on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla. Näistä suoraa palvelujen vientiä ja suoraa tavaroiden vientiä on molempia noin kahdella viidestä. Elintarvikkeiden valmistusta edustavissa pk-yrityksissä vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla on tämän syksyn otoksessa noin kahdella viidestä (43 %). Näistä suoraa palvelujen vientiä on alle joka kymmenennellä (8 %) ja suoraa tavaroiden vientiä lähes yhdeksällä kymmenestä (88 %).

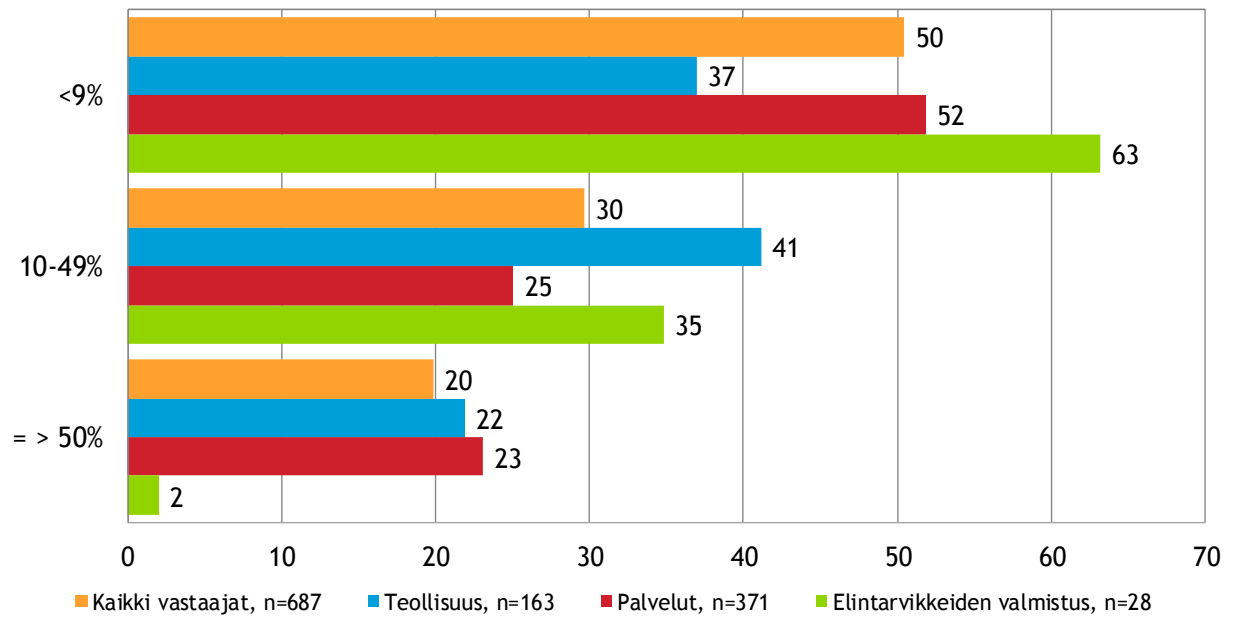
Kuva 5. Pk-yritysten toiminta ulkomailla, % yrityksistä, */, **/

*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.
 **/ Suora palvelujen vienti ja suora tavaroiden vienti kysyty viimeksi yhdessä muodossa suora vienti; tulokset eivät ole täysin vertailukelpoisia.

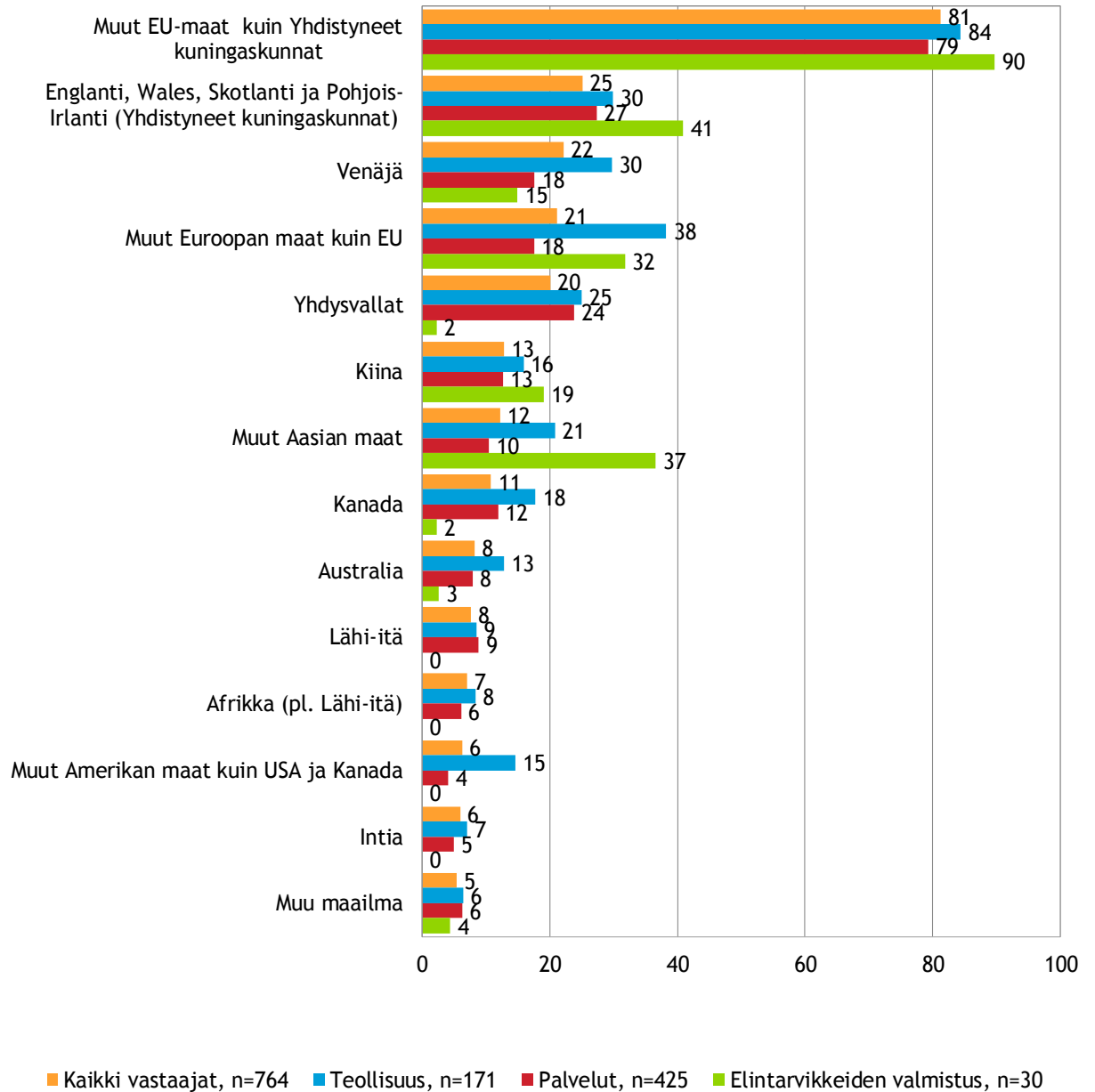
Puolella koko maan ja noin kahdella kolmesta elintarviketeollisuuden pk-yrityksestä viennin osuus kokonaisliikevaihdosta on alle 9 %. Toimialan vastaajien lukumäärät jäivät pienehköiksi (kuva 6 ja 7).

Kuva 6. Viennin osuus suoraan vientitoimintaa harjoittavien yritysten kokonaisliikevaihdosta vuonna 2017, % yrityksistä

Muut EU-maat (pl. Yhdistyneet kuningaskunnat) muodostavat pk-yritysten merkittävimmän markkina-alueen ulkomailla.

Kuva 7. Pk-yritysten markkinaosuudet ulkomailla, % yrityksistä, joilla toimintaa ulkomailla, */

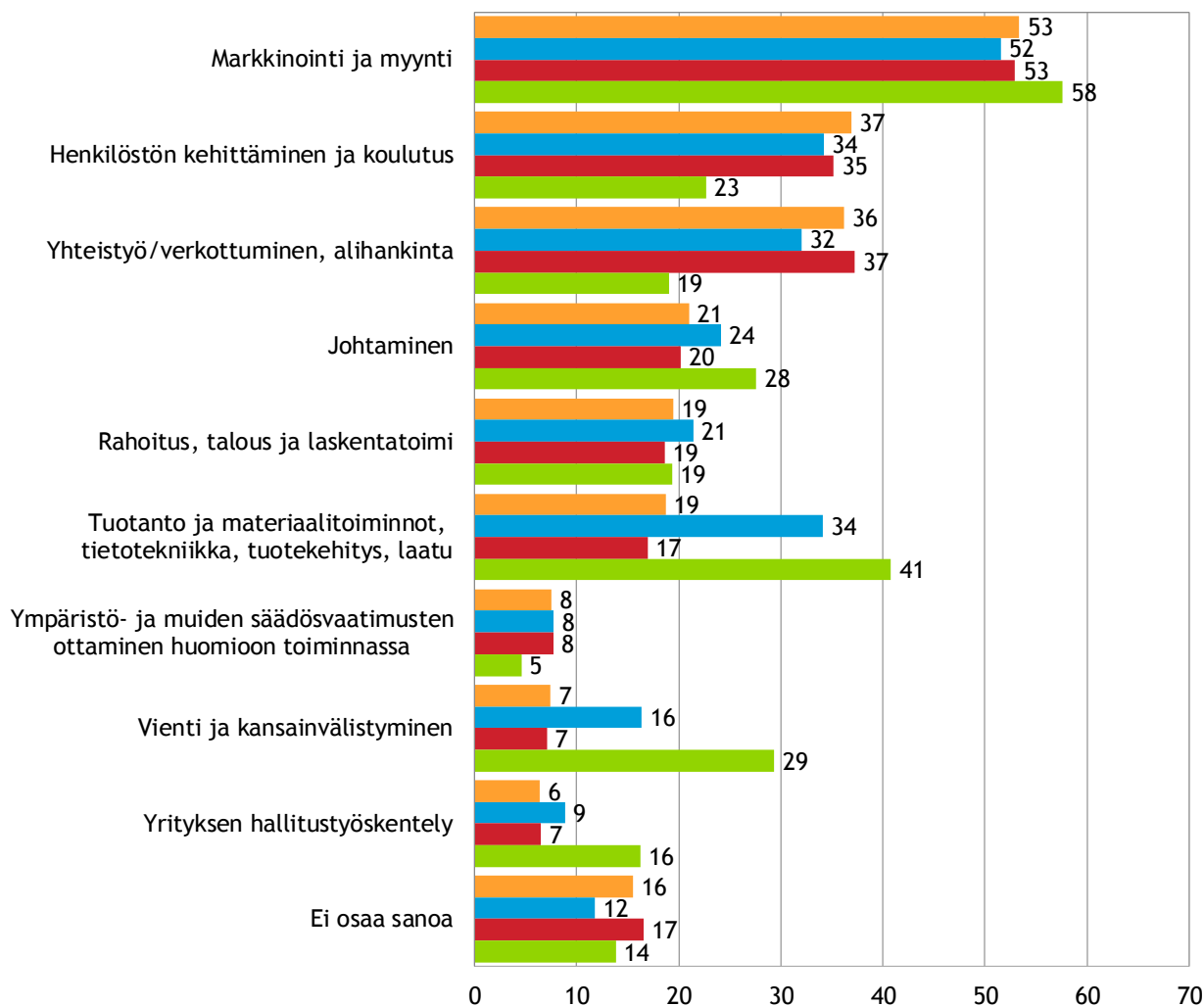
*/ Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

6. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN TARPEET JA ESTEET

Koko maassa pk-yritykset näkevät eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä. Seuraavaksi eniten kehittämistarvetta on henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa sekä yhteistyössä/verkottumisessa ja alihankinnassa sekä johtamisessa.

Elintarviketeollisuudessa sekä vertailutoimialoilla tulokset ovat kehittämistarpeiden osalta pitkälti vastaavat kuin koko maassa. Elintarviketeollisuudessa kuitenkin tuotantoon ja materiaalitoimintoihin, tietotekniikkaan, tuotekehitykseen ja laatuun liittyvät tarpeet mainitaan markkinoinnin ja myynnin jälkeen toiseksi useimmin ja sen jälkeen vienti ja kansainvälistyminen sekä johtaminen.

Kuva 8. Pk-yritysten kehittämistarpeet, %, */

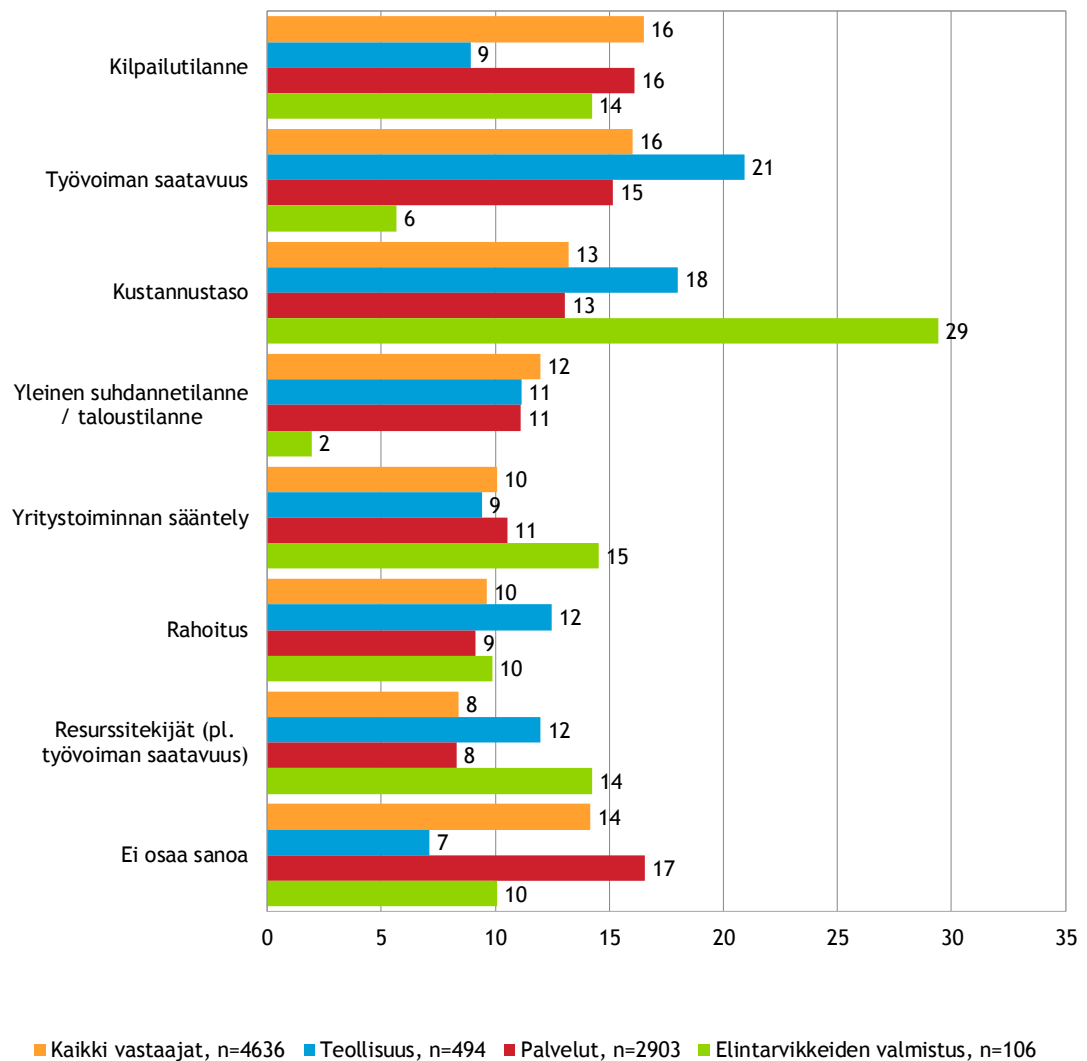
■ Kaikki vastaajat, n=4636 ■ Teollisuus, n=494 ■ Palvelut, n=2903 ■ Elintarvikkeiden valmistus, n=106

*/ Vastaajat ovat valinneet kolme tärkeintä vaihtoehtoa.

Pk-yritysten pahimpia kehittämisen esteitä koko maassa ovat tasaväkisesti kilpailutilanne ja työvoiman saatavuus. Palvelualan tulokset vastaavat pitkälti koko maan tilannetta. Teollisuudessa työvoiman saatavuus ja kustannustaso nähdään pahimpina kehittämises- teinä ja myös muita ryhmiä selkeämmin.

Elintarviketeollisuudessa kustannustaso mainitaan selvästi useimmin ja myös muita ver- tailuryhmiä useammin pahimpana esteenä kehittämislle. Yritystoiminnan sääntely, kil- pailutilanne ja resurssitekijät ovat alalla yhtä suurin osuuksin seuraavaksi useimmin mainitut.

Kuva 9. Pk-yritysten pahimmat kehittämisen esteet, %, */, **/

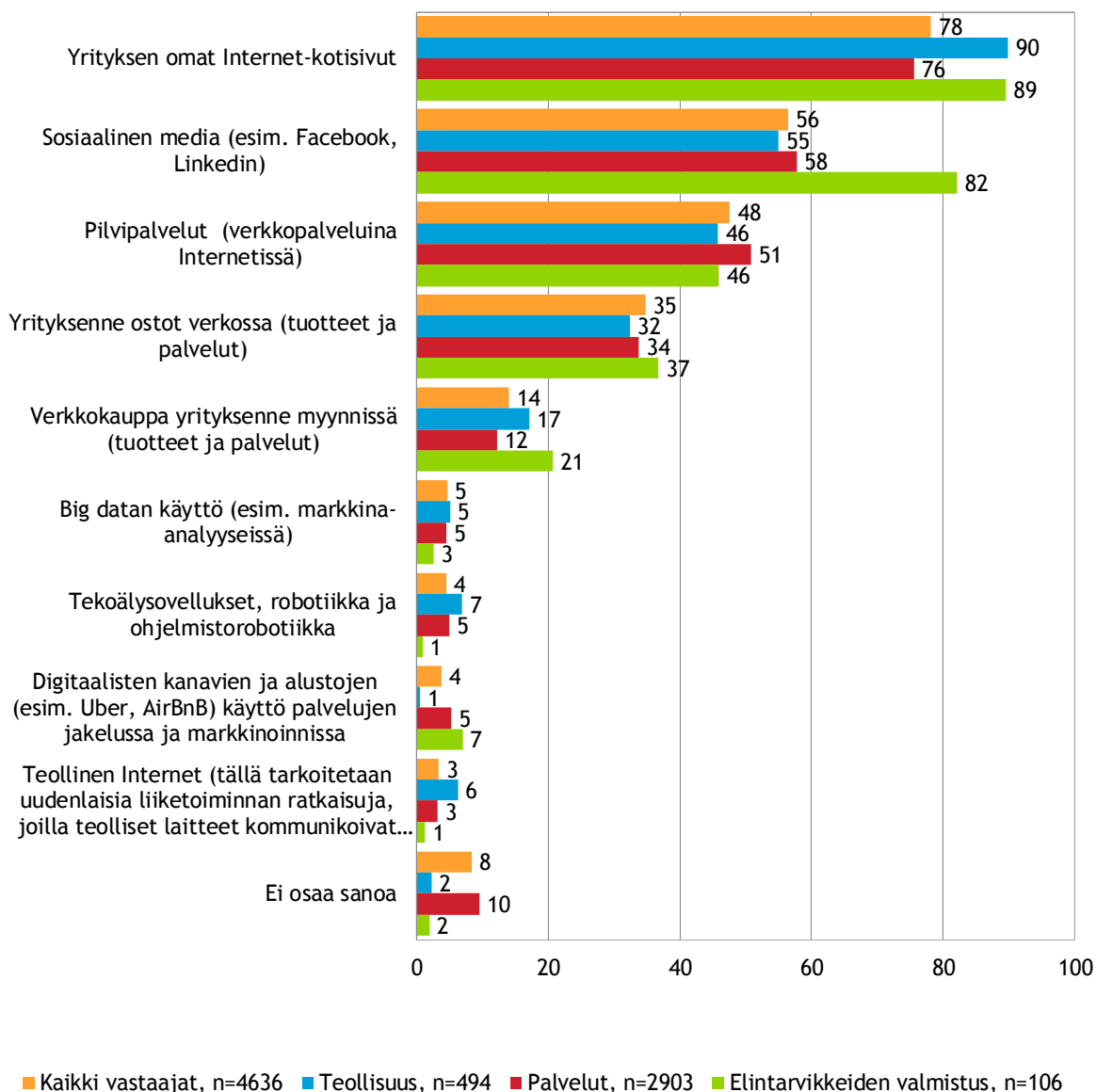
*/Vastaajat ovat valinneet kolme tärkeintä vaihtoehtoa.
**/ Keväällä 2018 työvoiman saatavuus sisältynyt resurssitekijöihin.

7. DIGITAALISUUS LIIKETOIMINNASSA

Noin neljällä viidestä koko maan pk-yrityksestä on omat Internet-kotisivut. Seuraavaksi eniten pk-yritykset hyödyntävät tai käyttävät digitaalisista työkaluista/palveluista liiketoiminnassaan sosiaalista mediaa ja pilvipalveluja.

Toimialoittain tarkasteltuna tulokset vastaavat pääosin koko maan tilannetta. Teollisuus- ja elintarviketeollisuusyrityksiä edustavissa ryhmissä keskimääräistä useammalla on omat Internet-kotisivut. Elintarviketeollisuudessa myös keskimääräistä useampi sanoo hyödyntävänsä sosiaalista mediaa.

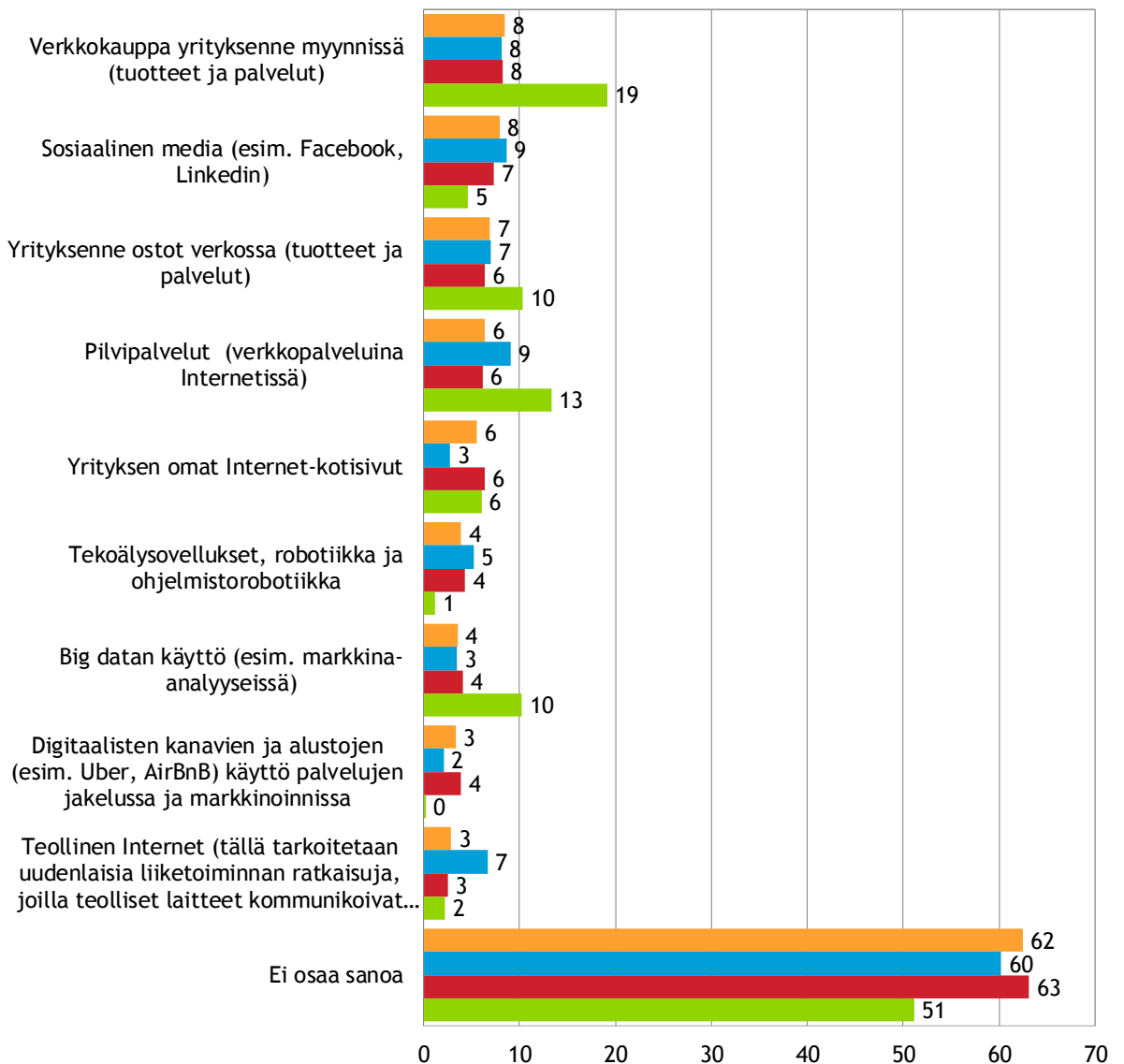
Kuva 10. Pk-yritysten liiketoiminnassaan hyödyntämät tai käyttämät digitaaliset työkalut ja palvelut, %, */

*/Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

Verkkokaupan käyttöönottoa yrityksensä tuotteiden ja palveluiden myynnissä suunnittelee koko maassa, teollisuudessa sekä palvelualalla alle joka kymmenes vastanneista pk-yrityksistä. Elintarviketeollisuudessa verkkokaupan mainitsee selvästi useampi, 19 % vastanneista. Alalla myös pilvipalvelujen sekä big datan käyttöönottoa aikovia on keskimääräistä enemmän. Melko suuri osa vastaajista ei kuitenkaan ottanut kantaa kysymyseen.

Kuva 11. Digitaaliset työkalut ja palvelut, joita pk-yritykset aikovat ottaa käyttöön seuraavien 12 kk:n aikana % */

■ Kaikki vastaajat, n=4636 ■ Teollisuus, n=494 ■ Palvelut, n=2903 ■ Elintarvikkeiden valmistus, n=106

*/Vastaajat ovat voineet valita useita vaihtoehtoja.

Pk-yrityspäätäjät arvioivat myös yhdeksän eri digitalisoitumisesta syntyvän yksilöidyn mahdollisuuden merkitystä yrityksensä kannalta. Arviointi pyydettiin tekemään asteikolla 5-1, jossa 5=erittäin suuri merkitys ja 1=ei merkitystä. Taulukossa 4 on esitetty tulokset annettujen vastausvaihtoehtojen keskiarvotuloksina vastaajaryhmittäin.

Koko maassa ja vertailutoimialoilla yrityskuvan vahvistuminen, uusien asiakasryhmien tavoittaminen ja asiakaspalvelun parantuminen arvioidaan merkittävimmiten digitalisoitumisesta syntyviksi mahdollisuuksiksi pk-yritysten keskuudessa. Elintarviketeollisuudessa nämä mahdollisuudet nähdään merkittävämpinä kuin muissa vastaajaryhmissä.

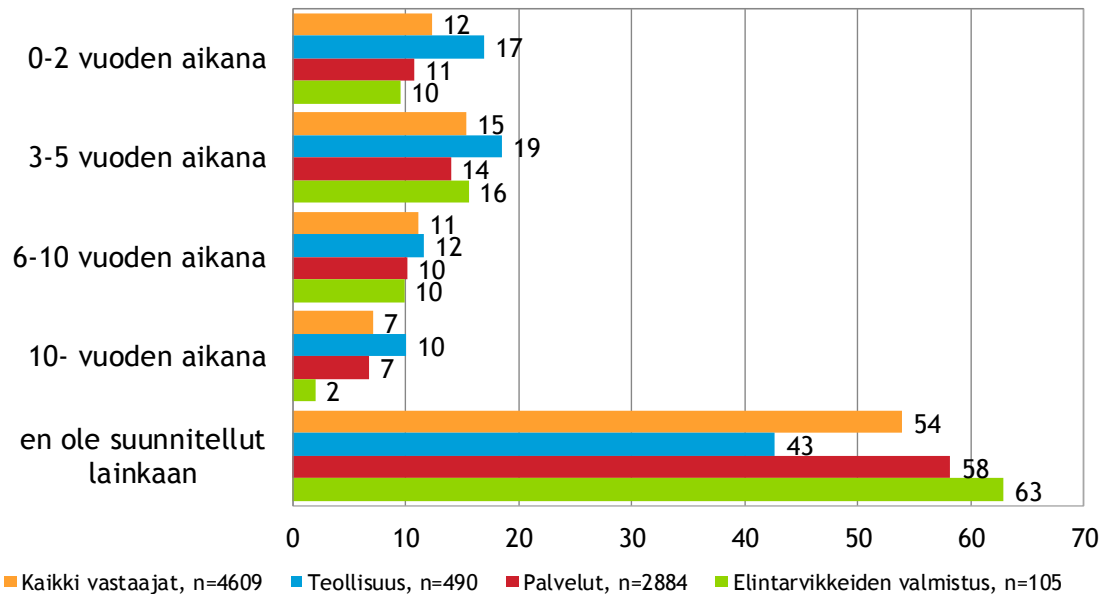
Taulukko 4. Digitalisoitumisesta syntyvien mahdollisuuksien merkitys yritykselle, asteikko 5-1

	Kaikki vastaajat, n=4636	Teollisuus, n=494	Palvelut, n=2903	Elintarvikkeiden valmistus, n=106
Yrityskuvan vahvistuminen	3,63	3,62	3,61	4,02
Uusien asiakasryhmien tavoittaminen	3,59	3,48	3,63	3,98
Asiakaspalvelun parantuminen	3,45	3,49	3,45	3,81
Kannattavuuden parantuminen	3,30	3,27	3,32	3,55
Liiketoimintaprosessien tehostuminen	3,27	3,33	3,29	3,56
Yhteistyön tiivistyminen yhteistyökumppanien kanssa	3,19	3,24	3,22	3,35
Uusien liiketoimintamahdollisuuksien luominen	3,10	3,05	3,17	3,23
Tuotekehityksen tehostuminen	2,84	3,05	2,90	3,10
Liiketoiminnan kansainvälistyminen	2,34	2,82	2,38	3,04

8. OMISTAJANVAIHDOS

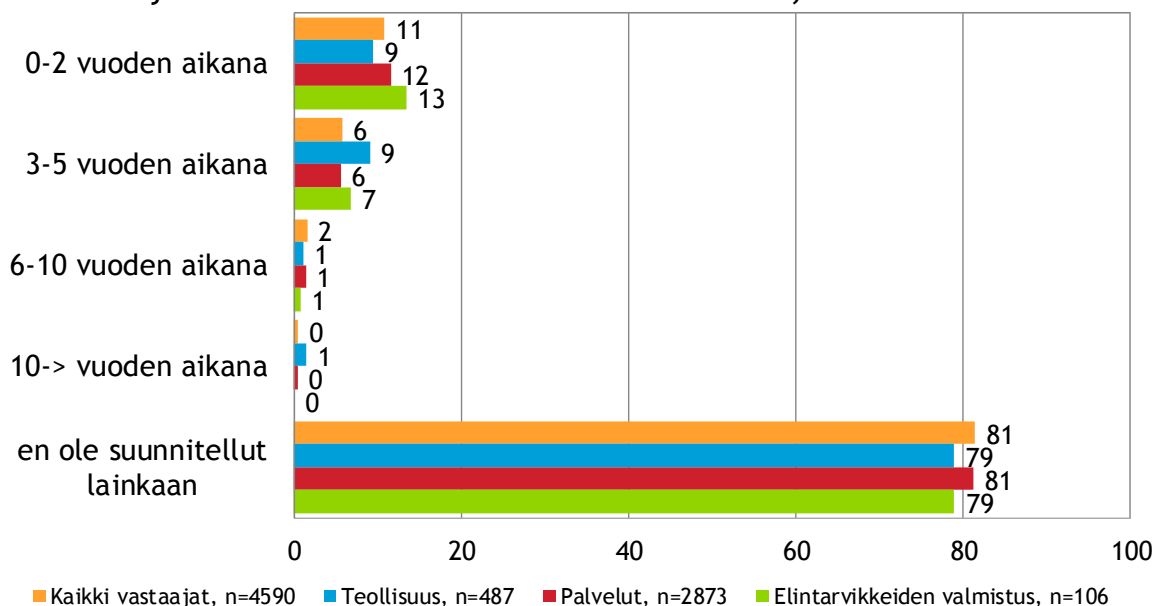
Yli puolet (54 %) vastanneista koko maan pk-yrityspäätäjistä ei ole suunnitellut omistajanvaihdoksen toteuttamista lainkaan. Palvelualalla sekä elintarviketeollisuudessa tämä osuus on suurempi ja teollisuudessa pienempi kuin koko maassa.

Kuva 12. Omistajanvaihdoksen suunnittelu, %

Valtaosa, noin neljä viidestä pk-barometrikyselyyn vastanneista koko maan ja kaikkien vertailutoimialojen yrityspäätäjistä ei ole suunnitellut yrityksen tai liiketoiminnan ostamista lainkaan. Yrityksen tai liiketoiminnan ostoa kuten edellä myös omistajanvaihdos toteutettaisiin yleisimmin lähitulevaisuudessa, seuraavan kahden – viiden vuoden aikana.

Kuva 13. Yrityksen tai liiketoiminnan ostamisen suunnittelu, %

**TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN JA
ELY-KESKUSTEN YHTEYSTIEDOT**

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ

(postios. PL 32, 00023 Valtioneuvosto)
Aleksanterinkatu 10, 00170 Helsinki
puhelin 0295 16001
www.tem.fi

ETELÄ-POHJANMAAN ELY-KESKUS

(postios. PL 156, 60101 Seinäjoki)
Alvar Aallon katu 8, 60100 Seinäjoki

Vaasan toimipaikka

(postios. PL 262, 65101 Vaasa)
Korsholmanpuistikko 44, 65100 Vaasa

Kokkolan toimipaikka

(postios. PL 77, 67101 Kokkola)
Pitkäsillankatu 15, 67100 Kokkola
puhelin 0295 027 500
www.ely-keskus.fi/etela-pohjanmaa

ETELÄ-SAVON ELY-KESKUS

(postios. PL 164, 50101 Mikkeli)
Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli
puhelin 0295 024 000
www.ely-keskus.fi/etela-savo

HÄMEEN ELY-KESKUS

(Postios. PL 29, 15141 Lahti)
Kirkkokatu 12, 15140 Lahti

Hämeenlinnan toimipaikka

Birger Jaarlin katu 15, 13100 Hämeenlinna
puhelin 0295 025 000
www.ely-keskus.fi/hame

KAAKKOIS-SUOMEN ELY-KESKUS

(postios. PL 1041, 45101 Kouvola)
Salpauselänkatu 22, 45100 Kouvola
Lappeenrannan toimipaikka
Villimiehenkatu 2 B, 53100 Lappeenranta
puhelin 0295 029 000
www.ely-keskus.fi/kaakkois-suomi

KAINUUN ELY-KESKUS

(postios. PL 115, 87101 Kajaani)
Kalliokatu 4, 87100 Kajaani
puhelin 0295 023 500
www.ely-keskus.fi/kainuu

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS

(postios. PL 250, 40101 Jyväskylä)
Cygnaeuksenkatu 1, 40100 Jyväskylä
puhelin 0295 024 500
www.ely-keskus.fi/keski-suomi

LAPIN ELY-KESKUS

(postios. PL 8060, 96101 Rovaniemi)
Hallituskatu 3 B, 96100 Rovaniemi

Kemin toimipaikka

Valtakatu 28, 94100 Kemi
puhelin 0295 037 000
www.ely-keskus.fi/lappi

PIRKANMAAN ELY-KESKUS

(postios. PL 297, 33101 Tampere)
Yliopistonkatu 38 (Attila), 33100 Tampere
puhelin 0295 036 000
www.ely-keskus.fi/pirkanmaa

POHJANMAAN ELY-KESKUS

(postios. PL 131, 65101 Vaasa)
Wolffintie 35 B, 5. krs, 65100 Vaasa

Kokkolan toimipaikka

Pitkäsillankatu 15, 67100 Kokkola
(postios. PL 240, 67101 Kokkola)
puhelin 0295 028 500
www.ely-keskus.fi/pohjanmaa

POHJOIS-KARJALAN ELY-KESKUS

(postios. PL 69, 80101 Joensuu)
Kauppakatu 40 B, 3. krs., 80100 Joensuu
puhelin 0295 026 000
www.ely-keskus.fi/pohjois-karjala

POHJOIS-POHJANMAAN ELY-KESKUS

(postios. PL 86, 90101 Oulu)
Veteraaninkatu 1, 90100 Oulu
puhelin 0295 038 000
www.ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa

POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS

(postios. PL 2000, 70101 Kuopio)
Kallanranta 11, 70100 Kuopio
Mikkelin toimipaikka
Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli
Joensuun toimipaikka
Kauppakatu 40 B, 80100 Joensuu
puhelin 0295 026 500
www.ely-keskus.fi/pohjois-savo

SATAKUNNAN ELY-KESKUS

(postios. PL 266, 28101 Pori)
Valtakatu 12 B, 28100 Pori
puhelin 0295 022 000
www.ely-keskus.fi/satakunta

UUDENMAAN ELY-KESKUS

(postios. PL 36, 00521 Helsinki)
Opastinsilta 12 B, 5. krs, 00520 Helsinki
puhelin 0295 021 000
www.ely-keskus.fi/uusimaa

VARSINAIS-SUOMEN ELY-KESKUS

(postios. PL 236, 20801 Turku)
Itsenäisyydenaukio 2, 20800 Turku
puhelin 0295 022 500
www.ely-keskus.fi/varsinais-suomi www.ely-keskus.fi/var-
sinais-suomi

Työ- ja elinkeinoministeriö

www.tem.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet